

Rapport över arkeologisk undersökning

Gällande Raå nr 488

Lövångers socken

Ek karta: 22L 2F SÖ

För att avslutta den senare kunkapen i praktiken tillfrågades undertecknad våren 1981 om möjligheten att genomföra en vidare undersökning av ett redan näst vrak. Som objekt valdes det så kallade TERNINGVAKRET beläget i Sjuröklubbafjärden. Vraket påträffades i början av 80-talet av sportdykare från Östsvenskan, Skallestad, och namngavs efter de tegelkåttor som fanns invid vraket. Vrakets identitet och av förlisningsår är okända. Vidare teorier finns dock att vraket skulle kunna vara resterna av den kända galeasen SVALHORN som blev vrak vid Sjuröklubb den 3 oktober 1842.

Vraket som sedermera blivit uppsatt och dokumenterat av Östsvenskan utgörs i dag av ett utplättat fartyg som efter 10 x 7 meter. En modell av vraket finns för bevarat ett hus på Skallestads museum.

Bytta

Att en möjlighet kunna identifiera vraket samt studera de fartygstekniska detaljer som gömms under dyn

Topografi historik och fornlämningsalljö

Vraket ligger i Sjuröklubbafjärdens innersta del ca 10 meter W om Jakthallen. De synbara vrakdelarna ligger synliga på 1 - 4 meters djup.

Sjuröklubb har sedan förhistorisk tid utgjort ett viktigt hav för livnäringsområdet. Inomstads vitt sottenviken best ligger fornlämnningarna såväl som till spektret på via förhistoriska gravar till konungar och svenska fästningsanläggningar. Sjuröklubb områden

Inledning

Sportdykning har sedan länge varit ett problem för kulturövervakande myndighet. Ingenstans ligger delar av vårt kulturarv så öppet exponerat som under vattenytan. Själva dykningen omöjlig-gör all kontroll av vad som sker i vattnet utefter våra kuster. Tillit måste sättas till varje enskild dykares omdöme, ett omdöme som genom åren visat sig vara av växlande karaktär.

För att stävja okynnesdykningen samt ge vrakdykandet en vidare dimension har det under de senaste åren i länet bildats två marinarkeologiska sällskap, det första i Skellefteå (SMAS) och det andra i Umeå (UMAS). Båda föreningarna har vintertid genomfört kurser i marinarkeologi där deltagarna fått insikt i betydelsen av lagstiftning, rapportering, källforskning mm. Kurserna har även innehållit ett teoretiskt moment som innefattat dokumentation och utgrävningsmetodik.

För att omsätta den senare kunskapen i praktiken tillfrågades undertecknad våren 1992 om möjligheter att genomföra en smärre undersökning av ett redan känt vrak. Som objekt valdes det sk TEGELVRAKET beläget i Bjuröklubbsfjärden. Vraket påträffades i början av 80-talet av sportdykare från DK Simpan, Skellefteå, och namngavs efter de tegelsättnar som fanns invid vraket. Vrakets identitet och ev förlisningsår är okända. Vissa teorier finns dock att vraket skulle kunna vara resterna av den åländska galeasen SERAPHIM som blev vrak vid Bjuröklubb den 3 oktober 1842.

Vraket som sedemera blivit uppmätt och dokumenterat av DK Simpan utgörs i dag av ett utplattat fartyg som mäter 20 x 7 meter. En modell av vraket finns för övrigt att bese på Skellefteå Museum

Syfte

Att om möjligt kunna identifiera vraket samt studera de fartygstekniska detaljer som göms under dyn

Topografi historik och fornlämningsmiljö

Vraket ligger i Bjuröklubbsfjärdens innersta del ca 30 meter N om Jakthällan. De synbara vrakdelarna ligger utfläktade på 5 - 6 meters djup.

Bjuröklubb har sedan förhistorisk tid utgjort ett maritimt nav för lövångersområdet. Ingenstans efter Bottenvikens kust ligger fornlämningarna tätare än här. Spektrat går via förhistoriska gravar till tomtningar och sentida fiskelägeslämningar. Bjuröklubb omnämns

redan 1519 av Olaus Magnus som även avbildar klippan i sin bok om de nordiska folkens historia. Enligt hans utsagor är Bjuröklubb redan vid Medeltidens slut en betydande fiskehamn.

Genom sitt utsatta läge med grynnor och förädiska rev har klubben i alla tider utgjort ett riskmoment för sjöfarare och många är de fartyg som kring klubben funnit sin grav.

Metodik

Att med mammutpump göra ett provschakt längst kölen, storlek ca 0,75 x 4 meter. Slammen sollades vid ytan genom ett nät med maskstorleken 10 x 10 mm. Fynden mättes in med den danska trepunktsmetoden.

Resultat

Det undersökta området gav ett klen result. I de ca 1 kubikmeter utpumpade slammet påträffades lädret av ett par skor (Höger (1) och vänster (2)) bottensatsen av en färgpyts (3) där burken rostade bort, ett mindre trä-föremål(4) samt rikligt med ångbåtsslagg. Inget av de påträffade föremålen tycks härröra från vraket utan de kommer förmodligen från de timmerbogserare som tidigare vid dåligt bogseringsväder ankrade vid Jakthällan.

Värt att notera skeppsbyggnadstekniskt är att detta förmodligen sentida klinkbyggda fartyg helt saknar garnering.

Sammanfattning

Det undersökta området gav klen utslag. För att finna föremål som kan ge en datering måste man undersöka ett mycket större område. Lämpligast i aktern där befälen hade sina utrymmen men det kan även finnas föremål mellan fartyget och Jakthällan. Problemet är att området använts som soptipp av ångbogserarna och att lagren blandats.

Källor

Tryckta:

Boberg/Öhman - Vrak och sjöolyckor vid Västerbottens kust. Umeå 1983.

Ingelman/Sundberg Chatarina - Marinarkeologi. Wiken 1985.

Otryckta

Skellefteå Museum: Rapport, Vrakfyndet i Gärdesviken.
Skellefteå 1983.

Administrativa uppgifter.

Lst beslutsnummer 220 - 5039/92

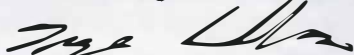
Arbetet utfördes under fyra dagar 10 - 13/7 1993.

För dykinsatsen stod åtta dykare

Undersökt yta 0,75 x 4 meter. (Se ritning)

De undersökta föremålen har efter fotografering och
uppmätning lagts tillbaka på vraket vid punkt (5) på
ritningen och täckts med slam.

Arkeologiskt ansvarig

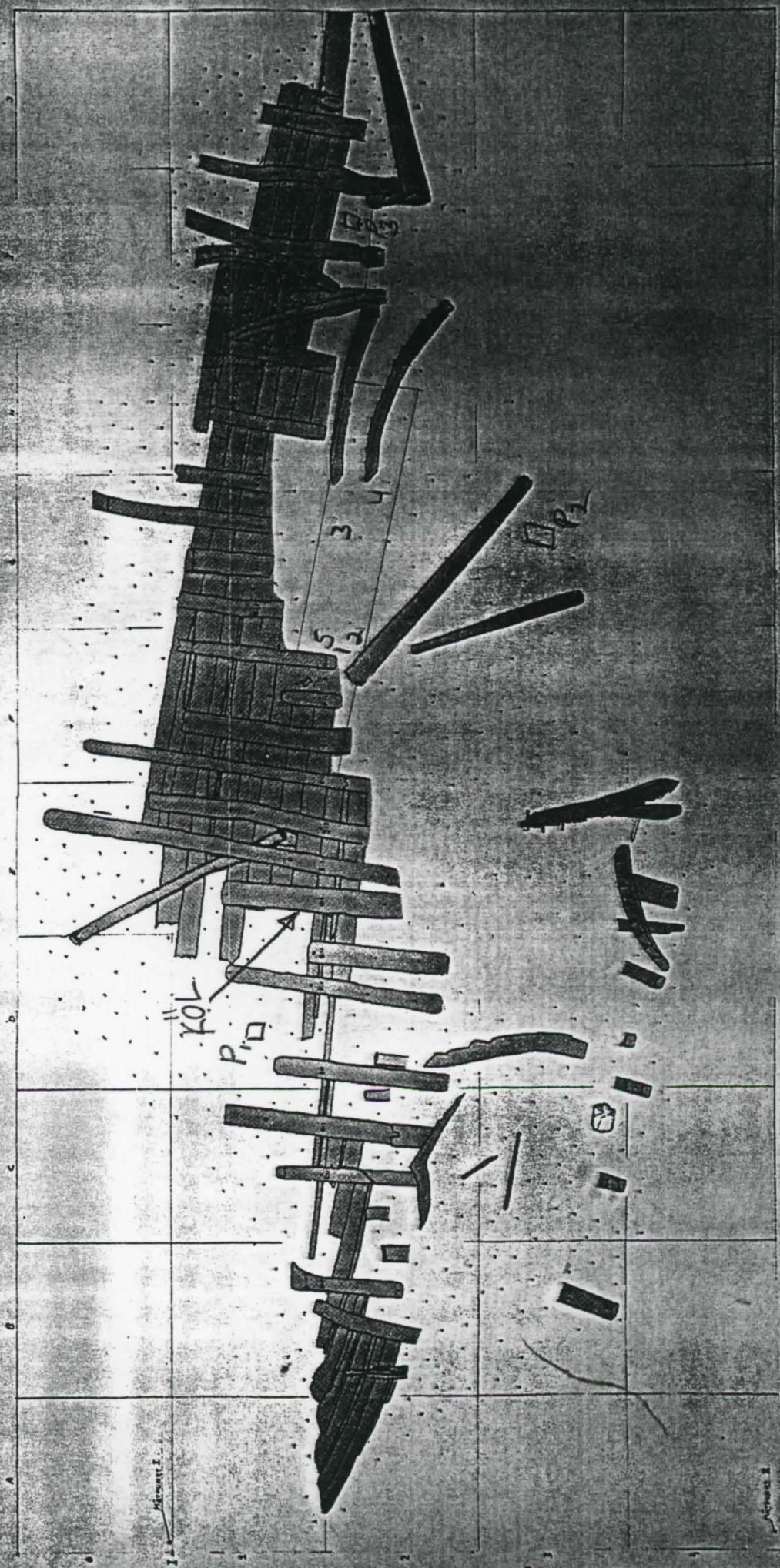
Inge Lindström

Dykledare

Torsten Nilsson

№ 1125
Технический чертёж
Томский Механический институт

1:1

Масштаб 1:1

Масштаб 1:1